

SZÉKELY HIRLAP.

Politikai és társadalmi lap s a „Jogász-Egylet“ közlönye.

Szerkesztői szállás:

Szent-Miklós-utca 791. sz. hová a lap szellemi részét illető czikkek küldendők.

Kiadó-hivatal:

A ref. főtanoda könyvnyomdája, hova az előfizetési pénzek és reclamatiók küldendők.

Hirdetési díj: Egy háromszor hasábozott garmond sor vagy annak térfogata 6 kr: bélyegilleték minden hirdetés után külön 30 kr.

A hirdetési díjak előre fizetendők.

Hirdetéseket elfogad: helyben a kiadó-hivatal.

Buda-Pesten:

Braun Ede ut hirdetményi ügynöksége,
(József tér, 10. sz. I. emelet.)

Megjelenik e lap

minden szerdán és szombaton egy egész lven.

ELOFIZETÉSI ÁR:

Félévre 3 frt.

Negyedévre 1 „ 50 kr.

Előfizetési felhívás.

„Székely Hirlap“

politikai, társadalmi és a maros-vásárhelyi „Jogász-Egylet“ közlönyére.

Előfizetési díj:

Okt.—decz. (3 óra) . . 1 frt 50 kr.

Az előfizetési pénzeket kérjük postautalvánnyal Maros-Vásárhelyre az ev. ref. főtanodai könyvnyomdába, a „Székely Hirlap“ kiadóhivatalának küldeni.

M.-Vásárhely, 1875. szept. 24-én.

(f.) A központi lapokban pár hét óta szelölőztetett, de valódi lényegében még mind ez ideig ösmeretlen közigazgatási reformtervezet hirtelre gondolkozóba, s mozgásba hozta a vidék közigazgatási közegeit. Ők maguk is nagyon érzik a czélszerű átalakítás szükségét, de még mindig nem hajlandók feladni a reménységet, mely jelenlegi existenciájuk hosszú időre kiható tartamát biztosítani ígérkezik. Hiában, nálunk egy régi s mondhatni megrögzött szokás a gyökeres átalakítástól való irtódzás. Pedig, ha tespedésünkben elsűjdeni nem akarunk, s társadalmi életünkben helyes irányu fejlődésnek kívánjuk alapját megvetni, első sorban közigazgatási ügyeinket kell rendeznünk, s helyi körülményeinkhez, s viszonyainkhoz mérten átídomitanunk.

A hazánkat érdeklő külpolitika tapintatos vezetése biztosíthatja részünkre a szomszéd államokkal való egyetértést, de belbéke és megnyugvás nélkül nem élvezhetjük a társadalmi együttlét jótéteményeit. Erre nézve ugyanis a társadalmi rend fentartására multhatatlanul szükségeltető czélszerű közigazgatás útján érhetjük el czélunkat.

Közigazgatásunk reformja, átalakítása, illetőleg javítása iránt a sajtó terén több rendbeli tervezet iránt történtek felszólamlások, s azokban küzdeni látszik a centralisatio eszméje a decentralisatioéval, valamint a közigazgatási hivataloknak fensőbb kinevezés útján leendő betöltése iránti törekvés az őseinktől örökölt hagyományos választás rendszerével.

Pro et contra az indokok egész hosszú sorozata van egymással szembe téve, s a mint ugy papiron közölve vannak, egyik mint a másik, nem néz ki nagyon veszedelmesnek, s annál kevésbé, mert a helyzet javítására mindenik sokat ígér.

Az ez iránti egyes tervezetek és eszmék taglalásába nem bocsátkozhatunk, mert azoknak ala-

pos ösmertetése és elbirálása kötetekre menő művet igényelnének, de elvi tekintetben mi is kötelességünknek tartjuk nézetünknek kifejezést adni.

Azt halljuk ugyanis úton útfélen, s mondhatni pártkülönbség nélkül hangoztatni, hogy közigazgatásunk jelen állapota rossz, vagy legalább is nem kielégítő, s épen azért tarthatatlan, s minél előbbi átalakítást igényel. És ez papiron nagyon is könnyen keresztül vihető, ha t. i. az azt tárgyazó törvény készen lesz. De a törvény s azzal kapcsolatos fensőbb rendeletek csak is magukban sem utat nem csinálnak, sem közegésségügyet nem rendeznek, sem katonát nem soroznak, s annál kevésbé elégségesek a közrend és csend biztosítására sat. Mindezek a törvény és rendeletek szigorú és pontos végrehajtásától feltételezhetők. Nálunk pedig már régi idő óta épen abban van a baj, hogy — tisztelet a kivételt érdemlő kivételeknek — a törvények és rendeletek nem azon lelkiismeretes szigorúsággal és pontossággal alkalmaztatnak, s hajtattak végre, mint a melyet a törvény és rendeletek tekintélye és czélja méltán követelhet. Innen van a zugolódás, a sok panasz és elégedetlenség.

Arra nézve pedig, hogy a törvények és rendeletek részleghajlatlan szigorúsággal és pontossággal alkalmaztassanak és hajtassanak végre, első sorban arra hivatott alkalmas közegek kellenek. Bárhonnan nyerje ugyanis megbízását a közigazgatási hivatalnok, ha tudatlansága, s többoldalú személyes kötelezettségei által minden lépten-nyomon botlik, sőt hibázik, az eljárásától megnyugvást reménylő közönség csak különböző kiadásu bosszantásoknak van kitéve, s a közigazgatás ügymenetének helyessége pedig megbízható s avatott erőket igényel. Multunk számtalan elszomorító példáját mutatja fel azon balfelfogásnak, hogy közigazgatási hivatalnok akárki lehet, a kit azzá a kinevezés, vagy választás qualifikált.

Épen azért, ha eddigi eljárásaink hiányait s hibáit képesek vagyunk belátni, s körülményeinkhez és viszonyainkhoz mérten átalakítást, illetőleg javítást czélzunk és tervezünk, első sorban és mindennek felett arról kell gondoskodnunk, hogy az a tekintetbeni törekvéseknek kifejezést adó törvények és rendeletek alkalmazói és végrehajtói olyanok legyenek, a kik arra minden tekintetben hivatva és képesítve legyenek, s a mennyiben állásuk követelményeinek nem a kellő hűséggel és odaadással felelnének meg, azért haladéktalanul és szigoruan felelősségre vonassanak, s ahoz képest fenyíttessenek.

Az öntudatos közigazgatási hivatalnok igaz, hogy nem lesz vakeszköz, vagy kortes senki ügyében, de dolgozni fog szakavatottan, hiven és lelkiismeretesen, s igyekezni fog közigazgatásunk megromlott renomméját helyre hozni, s az iránt a bizodalmat és megnyugvást felgerjesztetni s fenntartani.

Bárminő eszmék és alapelvekre alapíttassék tehát a tervezett reform s új rendszer, ha a közegek hiányossága s alkalmatlansága miatt nem lesz realisálható, a mostaninál jobb közigazgatásra kilátásunk nem lehet. Egy szóval sok törvény és rendelet kellő administratív tehetséggel bíró, s megbízható végrehajtó személyzet nélkül a semminél nem sokkal többet érnek. A czélszerű törvények meghozatala mellett tehát mindennek fölött alkalmas hivatalnokokról is kell gondoskodni.

Országgyűlés.

Budapest, 1875. szept. 22.

A haza határain belül, sőt azon kívül is széles körben pénzügyminiszterünk vasárnapi nagy előterjesztése a jövő évi költségvetésről foglalkoztatja a kedélyeket.

A hang, melylyel az ifju pénzügyér nagy beszédje, messze kiható reformjavaslatai, realis alapokra fektetett combinatiói és számításai, tervei fogadtatnak, egyáltalán kedvező.

Nem hallgathatom el azonban mindjárt előre fölemlíteni az egyik bécsi lapnak azon bár gunyos, de sokat mondó megjegyzését, hogy most ugyan nagy lelkesültséggel fogadták a magyarok a pénzügyminiszter propositióit, sőt még az új adójavaslatot is, csak hogy azt a lelkesültséget akkor is tanusítanák aztán, mikor a fizetésre kerül a sor!

Négy körülményben látja a miniszter hazánk jövődjét biztosítva, ezek elseje: az állami kiadások megszorítása; másodika az állami jövedelmek biztos, rendes befolyása; harmadika: az állami jövedelmek fokozása; és végre negyedik: közállapotainknak gyors megjavítása azon irányban, hogy anyagi érdekeink előmozdittassanak, hogy adóképeségük növekedjék.

A kiadások megszorítására nézve felhossa, hogy az 1875 ik évben már csak 238 millió összes kiadás állott a 74-ik évi 263 millióval szemben.

Eltekintve a többi miniszteri tarczáktól, egyedül a pénzügyivel az 1874-diki 50 millió kiadással szemben már 1876-ra csak 40 millió van előirányozva; tehát csak itt a megtakarítás 10 millió!

Az összes rendes kiadások 1875-ben 207 milliót tettek, a jövő évre 199 millióban vannak előirányozva, a megtakarítás tehát itt 8 millió! melyből levonva 2 millió 800 ezer forint átfutó tételt, marad a tiszta megtakarítás 5 millió 200 ezer forint.

Az összes rendkívüli kiadásoknál megtakarítás a jövő évre a jelenlét szemben 3 millió és 264 ezer frt.

Az összes kiadások tehát a jövő évre, szemben a multakéval, 222 millió 500 ezerre szállítottak, s a tiszta megtakarítás a jelen évvel szemben a jövőre 8 millió 617 ezer forintot tesz ki.

Mindazonáltal tekintetbe véve a mult évek óriás deficitjeit és a silány terméseket stb., a hiány még a jövő évre is 16 millió forintra fog menni; erre nézve pedig 8 milliót új adóval kell fedezni, 8 milliót pedig az utolsó kölcsönnek még meglevő részleteivel.

Az új adó czime általános jövedelmi-adó, s minden egyenes-adó után fizetendő 3½%-ból fog állani.

Minthogy a jövő évi immár nem többé átmeneti, hanem csaknem teljesen normal (azaz: föltételeiben s legnagyobb részében változás alá nem igen eső) budget (költségvetés) ennél fogva ezen legigazságosabb adóemelést a miniszter elkerülhetlenné tartja s elfogadásához tárczáját köti; és ezen előterjesztésével egyszersmind választ,

illetve kifejezést adott az elől fölemlített harmadik tényezőre nézve az ország consolidált viszonyok közé jutását illetőleg.

A mi már az állami jövedelmek biztos és rendszeres befolyását illeti, arra nézve a miniszter egy új törvényjavaslatnak legközelebből leendő benyújtását ígérte, mely a közadók kezelését fogja gyakorlatias irányban rendezni, a mennyiben a pénzügyi igazgatást a legszorosabb kapcsolatba fogja hozni a közigazgatással, úgy, hogy a pénzügyi közegek és adóbehajtók nem lesznek többé egy olyan légben függő gyűlöletes valami, hanem magukkal a közigazgatási közegekkel nagy részben egy és ugyanazon személyek.

A miniszternek ezen terve is élénk tetszéssel és helyesléssel fogadtatott.

A negyedik körülményre is elmondá nézeteit és terveit, de itt már az ügy kényesebb természeténél fogva, sokkal rövidebben és inkább csak általánosságban nyilatkozott.

A munka — mint mondá — az egész vonalon megvan indítva. A vámügyben folynak az alkudozások; a bankügyben szintén megkezdte a tárgyalásokat a Lajtán-tuli pénzügyminiszter collégájával, hasonlóképen a valuta helyreállításának kérdésében, mindezeknek részletei azonban ez idő szerint nyilvánosságra nem hozhatók.

Csak nem három óra hosszat tartó s gyakori helyeslések és eljenzések közben előadott beszéde végén szónoki hívással hívta föl a nemzetet a kormány pénzügyi programjának szigorú és igazságos bírálatára s egyúttal az elkerülhetlen áldozatkészségre s szavait azzal végére, hogy én áldani fogom az önök ítéletét és bírálatát, ha az a haza hasznára és üdvére leendő!

A kik eddig a kormány programtalanságát hánytorgatták, azok mind hallgathatnak; program van kitűnő, csak erő legyen annak következetes keresztül vitelére!

Ugyan a vasárnapi gyűlésen fölolvastatott a királyi leirat, mely az országgyűlést november 4-ig elnapolja, tehát mi is letesszük országgyűlési tudósítói tollunkat a remélt vizontlátásig.

r. l.

Szépművészetek hazánkban.

II. Szobrászat.

(Folytatás.)

IV-ik Béla hátra lévő uralkodásának 28 éve alatt már nem foglalkozhatott a nemzet a művészetekkel, inkább arra volt utalva, hogy jobban erősített várak építtessenek s az elnéptelenedett helységek ismét betelepíttessenek.

Ezen időre (1255) esik Budavárának megépítése és Margit 12 éves király-leánynak a nyulszigeti kolostorba helyezése, mely sziget ezen idő óta nevezetik Margit szigetnek és most a főváros kéjkertjének és fürdőjének nevezhető, hol ama régi kolostor romjai ma is láthatók (ő felsége József főherceg tulajdona).

Az V. István alatti háborúk II. Ottokár cseh királlyal és az 1272-beli nagy éhség és dögvész kedvezőtlen viszonyokat idéztek elő a művészetre nézve is, ámbar az Árpád-ház épen ez időben volt a legszorosabb rokoni kapcsolathoz a mérvadó európai hatalmasságokkal. Az Anjou-házzal kétszeres sógorosodás jött létre.

I. Anjou Károly szicíliai király leánya: Erzsébet, László hercegnek jegyeztetett el; nővére: Mária pedig II. Anjou Károly szicíliai királyhoz ment nőül, a francia trónon IX. Anjou Lajos ült és László másik nővérét II. Andronik Palaologus Mihály niceai és byzanci görög császár vette nőül.

IV. Lászlónak 18 éves uralkodása alatt, mind a mellett, hogy ez ifjú királynak neveltetése az akkori kor szerint, kitűnőnek mondható, hasonlóan kevés nyomára akadunk hazánkban a művészetek fejlődésének, mert a sok háború és egy újabb, de szerencsésen visszavert tatárdúlás, valamint a kunok háborgásai lehetlenné tették a szépművészetek fejlődését; mindazonáltal történt mindjárt László uralkodása kezdetén egy oly fontos esemény, melyet, habár tárgyunktól eltér is, nem hagyhatunk figyelmen kívül, miután az a mai korra döntő befolyást gyakorolt.

Ezen időben tétetett az első elhatározó lépés, mely az osztrák dinastiával ugyyszólván érdekegységet hozott létre, és mely mintegy vezérfonalul szolgált a későbbi korban, hogy a mondott uralkodóház és Magyarország elválhatatlan és józan értelmezéssel egymás érdekeinek hátrányára nem is szolgálható kapcsolatokkal füzendő össze, ahogyan állandó európai hatalmi állásra aspiráltak e tényezők.

Ez időben már két század óta (1073-tól) tevékeny erélyű férfiak ültek az apostoli trónon, kiknek céljuk volt az egyetemes egyházi uralmat megalapítani.

Egyik felől a magyar birodalom, a másik felén Franciaország; amaz az Árpád-házzal, emez pedig az Anjou házzal volt az egyház biztos oszlopa, melyekhez még egy harmadik kellett: a német császár, kit a Hohenstauffenek családjából semmiként sem sikerült a szent székeknek megnyerni.

Elhatározta tehát X. Gergely pápa, hogy befejezi a III. Innocens és IV. Kelemen pápák által megindított és folytatott munkát, és miután II. Frigyes császár 1250-ben Flórenczben, fia IV. Konrád 1254-ben olaszroni táborozásában és ennek fia Konrád 1268. okt. 29-én a nápolyi piacon a verpadon, mint utolsó Hohenstaufen, életüket elvesztették, nem maradt egyéb hátra, mint körülnézni a német fejedelmek közt, kikre lehetne legbiztosabban számítani az akkori európai politikai egyensúly érdekében, ahogyan a császárságra segítették és abban megerősítették?

A választás Habsburgi Rudolf grófra esett, ki akkor Németország déli részein egy tekintélyes és eszélyes országlást folytatott.

Habsburg, vagy is Habschtsburg várat a Wülpel hegyen az Aár folyó jobb partján, a mostani Argau Kantonban a 11-ik században Werner strassburgi püspök építtette, ki fivérével Lancelinnel az elzászi és breisgaui Gundhárd grófnak, emez pedig I. Ethiko alemani és elzászi hercegnek volt egyenes utódja. Felsőleges uralkodó családuknak tehát visszaviszi eredetét az Alemánnokig, kik már 211-ben Carakalla római császárral hadakoztak.

Werner öccsének Lancelinnak engedményezte birtokait, kinek egyik fia: II. Werner vette fel legelőször a habsburgi grófi címet.

Házasságok, császári ajándékok emelték lassanként a habsburgok hatalmát, úgy, hogy közügyekben hatalmas

befolyást kezdték gyakorolni. II-dik Werner után fia: Ottó, azután III. Werner, III. Albrecht és II. Rudolf következtek. Ennek fia IV. Albrecht és III. Rudolf felosztották az atyai örököt: Albrecht Habsburg Aargau és Elzászt; Rudolf Breisgau, Klettgau, Rheinfeldent és Lauffenburgot kapta, ki is a habsburg-lauffenburgi ágának lett alapítója. Albrechtnek három fia maradt: IV. Rudolf, V. Albrecht és Hartman; IV. Rudolf túlélte fiverein és 1273-ban, mint I. Rudolf a német császári trónra jutott.

Habsburgi Rudolf, ki hatalmát megerősíteni kívánta, a pápa közbenjárása folytán megragadta a kedvező alkalmat, melyet a cseh Ottokár és IV-dik László közötti viszály nyújtott és előtte is félelmissé válván a cseh király hatalma, ki Ausztriának is ura volt, véd- és dacszövetségre lépett IV. Lászlóval, mely frigy ünnepélyes esküvel is megerősített. E frigynek következtében Rudolf seregeivel bement Ausztriába, László pedig a határszéleket foglalta el. Ottokár azonban jobbnak látta békét kötni és így Rudolf Ausztriát, Stíriát, Karinthiát és Karnioliát kapván, Magyarország is visszakapta az elvesztett részeket és hadi kárpótlásul nagy mennyiségű kincset.

Azonban Ottokár nem nyugodott, orosz, lengyel, sziléziai, mizniai és pomerániai zsoldosaival nyomult Ausztriába, kik ellen Rudolf Stájer, Karinthia, Tirol és görcei csapatait állítván, a legnagyobb nyugalanságok közt várta Lászlót, kit fivérével együtt kedves fiainak és Isten segítségének nevezett, a midőn annak 50,000 emberből álló segédsegeit megpillantotta.

Haimburgnál csatlakozott a két sereg és megütközött 1277. aug. 25-én a Marchfelden Ottokárral.

László 16 éves volt, szép, mint a hadistene, mellette tartotta Renold ispán a királyi zászlót; ott voltak András, Salamou hercegek és Magyarország legfőbb nemesei; a cseh sorok megszággattattak, Ottokár elesett és Lászlónak számtalan fogoly cseh főemberek, paizsok, zászlók s hadiszerek estek zsákmányul.

Ezen földön, mely most is Magyarországnak határa, pecsételtetett meg vérrel azon frigy, mely az annaktánna következett hat századon keresztül sok változatossággal végre alapja kellett hogy legyen azon personalis unió megszilárdulásának, mely virágzóvá tenni van hivatva két egymás őszinte barátságára utalt országot.

Székesfehérvár királyi székhely ez időtől kezdve — miként az előtt a tatárpusztítás előtt — a német császárság barátságos hajlamai folytán még virulóbb állapotba jutott. gyűlpontja volt az olasz, francia, görög és német műizlésnek és még az újabbskori ásatásnak (Henszmann által) kellő tanubizonyosságot szolgáltatnak az iránt, hogy az Árpád-ház korszaka ragyogó lapokat tud fölmutatni a szobrászat és építészet korszakából, ámbar nem kell felednünk, hogy egyáltalában a középkorban világszerte hanyatlóban volt a művészet.

Megemlítvén még III-dik Andrást, ki a második habsburgi császárnak: Albrechtnek Ágnes leányát vette nőül; áttérünk az Anjou ház uralkodására Magyarországon.

(Folytatása következik.)

TÁRCZA.

GONDOLATOK.

A derült, tiszta időt rendszerint csak a vihar lezajlása után tudjuk valóban becsülni, s a külső természet ezen jelensége az ember egyéni életében is hasonlóan mutatkozik. Ki az, ki elmondhatná magáról, hogy az életben minden tette a bírálatoknak teljesen megfelel? bizonyára senki. Az elkövetett hibákat azonban lehetőleg jóvá tenni, s olyanoktól jövőre óvakodni, minden jóra való ember kötelessége. A körülmények hatásai nem egyszerűen hozzák az embert zavarba, minek könnyen lehet eredménye, hogy pusztá alakiságok tévesztése, a legjobb indulat is félreértés és kellemetlenségekre vezet; az értelem azonban követeli a tisztázást s kiegyenlítést; a mi emberileg bárminő kérdésre nézve sikeresíthető. Erős akarat és elhatározás nem riad vissza a nehézségektől, mert, mint a költő mondja: „küzdalem közt szép az élet, küzdés nélkül mitsem ér.” A küzdés erőssé teszi a lelket, mely az élet bárminő körülményei között is a legbatalmasabb fegyver. A kényelmes tengődés pedig elpuhítja azt, s egy kellemetlen változás folytán azért lepheti meg a kétségbe-

esés. A tenger hánykódását csak az ismeri, ki már lubiczolt benne; s az élet bajait csak az mérlegelheti, ki küzdött azokkal. Ki csak a szoba falai között szerzi életismereteit, az a társadalmi életéről, s annak követelményeiről soha sem fog tiszta fogalommal birni; valamint nem az, kiél az elfoglaltság, vagy szenvedély háttérbe szorítja a tiszta ész működését. Az élet követelménye pedig sok, több mint első tekintetre látszik. Mindazok között azonban első és fő a tiszta határozott jellem, mi a legtöbb esetben többet ér sok kincses bányánál. Szépség, vagyon, könnyen elenyésznek; de a jellem tulajdonosának megsemmisülésével is működése eredményeiben a legszebb emlékek reményére jogosít. A jellemtelenség is nyújthat nyugalmat, s kényelmet; de következményei rendszerint lesújtók. Meggondolatlan lehet a jellemes ember is, de rossz soha; míg a jellemtelentől semmi jó sem származhatik. Legdrágább kincse tehát az embernek a jellem, mit meggondolatlanul érinteni a legnagyobb bűn. Az igaz, hogy az a piacon meg nem szereshető, mert mi azon nevezetre érdemes áruba nem szokott bocsátatni, s megaláztatást nem tűr; s hol az tiszta észszel egyesülhet együtt, nagy és legyőzhetetlen hatalmaságot képviselnek, s talán ritkaságuk miatt a valódi benső tisztelet és becsülés méltó tárgyai. Közönséges

apróságokkal úton-útfélen találkozhatni, melyek szenvedésükkel, s csak is az érzelmekre ható külsőségekkel szintén gyakorolnak befolyást és hatást; de működésüknek biztos és kedvező eredménye nem lehet, s az rendszerint a külső látszatnak marad.

A szemképrázta látszat pedig sokak előtt kedves, s a külsőségek sok esetben nem tévesztik el a hatást. Az emberek és dolgok nagy része decoratióból áll, a társalgásban sokaknál a fillentés képezi a decoratiót. Hiában, a látszat, vagy képzelődésszülte ködkép, tetszetősebb a rideg, komoly, de jótékony valóságnál. Sokan engedik magukat csalatni, csak hogy ábrándozásukban ne zavartassanak. Az ilyen élet egy folytonos beteges állapot, melynek egyedüli gyógyszere, s egyszersmind ellenmérge a kiábrándulás. A valódi költészet az élet komoly és nehéz jelenségeiben szokott mutatkozni, annak felfogására azonban beható reflectív tehetség, s gondolkodásmód szükséges; mivel azonban csak a munkás ember bír, ki életében tett már valami elismerésre méltót is, mert az élet ezélja a tett, illetőleg a lehető legtöbb jó tett; tenni pedig magában, vagy másokkal együtt senkinek sem lehetetlen.

Jogi szemle.

A német birodalmi új bírósági szervezet iránti javaslat.

(Folytatása és vége.)

A kilenczedik fejezet szabályozza az ügyészségek (Staatsanwaltschaft) szerkezetét, s működési körét.

A kereskedelmi törvényszék kivételével minden bíróság mellé ügyészség szerveztetik, és pedig:

1) a birodalmi törvényszék mellé egy birodalmi főügyész vezetése alatt egy vagy több birodalmi ügyésszel;

2) az országos főtörvényszékek, kerületi törvényszékek és esküdtzékek mellé államügyészekkel;

3) a járás- és vegyesbíróságok mellé egy vagy több ügyésszel, kiknek illetékességi, s működési köre azon bírósággal egyenlő kiterjedésű, mely mellé alkalmaztattak.

Az államügyészségek tagjai eljárásaikban előljáróik útásításait tartoznak követni. Az egyes országokban az államügyészségek fölött a felügyeletet az országos főügyész, a birodalmi ügyészségnél a birodalmi főügyész gyakorolja. A birodalmi ügyészség tagjai nem bírósági hivatalnokok.

A birodalmi főügyész és a birodalmi ügyészek a birodalmi szövetségtanács ajánlatára a császár által nevezetnek ki, s hivatalukból bármikor elmozdithatók, s nyugalmi létszámba helyezhetők.

Az államügyészségek működési körükben a bíróságoktól teljesen függetlenek.

A rendőri és közbiztonsági hivatalok az államügyészségeknek alá vannak rendelve, s azok rendelkezéseit pontosan teljesíteni tartoznak.

A tizedik fejezetben csak is az iránt foglaltatik intézkedés, hogy a bíróságok mellé a segéd-kiadó-hivatalok berendezése végett az egyes országok igazságügyi kormányának kell intézkedni.

A tizenegyedik fejezetben foglaltatik az intézkedés a kézbesítő és végrehajtó közegek (Zustellungs und Vollstrückungsbeamte) iránt. Ezeknek működési köre és szolgálati viszonya az egyes országok igazságügyi kormánya által szabályoztatik.

A bírósági végrehajtó azonban a törvény értelmében nem járhat el azon polgári ügyekben:

1) melyekben mint fél, vagy miut a fél képviselője, vagy bárminő kötelezettségnél fogva érdekelve van;

2) melyekben nejeinek érdekei forognak fenn;

3) melyekben oly egyének vannak érdekelve, kikkel egyenes ágba rokonságban van, kikkel oldal-ágon harmad izigleni rokonságban, vagy másod izigleni sógor-ságban van.

Bűnügyekben nem járhat el a végrehajtó:

1) melyekben ő maga a káros;

2) melyekben neje a káros, vagy vádlott;

3) melyekben a káros- vagy vádlottal a fennebb jelzett rokonsági és sógor-sági viszonyban van.

A tizenkettődik fejezetben van szabályozva azon eljárás, melyet a birodalom külön országainak bíróságai az egymáshoz intézett polgári és bűnügyi megkeresvények ellátásában követni tartoznak (Rechthülfe).

Ha valamely elsőfokú bíróság a hozzá intézett megkeresvény ellátására magát illetékesnek, vagy is kötelezettnek nem tartja, s annak teljesítését megtagadja, az iránt a felette felebbviteli bírósággént működő országos főtörvényszék, még pedig a megkereső s megkeresett bíróság meghallgatásával határoz. Az e tekintetben fölmerülhető panaszok felett pedig a birodalmi törvényszék van hivatva határozni.

A kézbesítések, idézések, elővezetéseknek és végrehajtásoknak a megkeresések alapján a törvénykezési eljárások értelmében kell történni.

A hat hétnél tovább nem terjedő szabadságbüntetések azon bíróság által hajtandók végre, melynek kerületében az elítélt tartózkodik. A büntetések végrehajtásával, vagy az elszállításokkal, s egyéb segédkezéssel kapcsolatos kiadásokat a bíróságok egymásnak megtéríteni kötelesek. Megkeresések alkalmával a tanúzás és szakértői díjak fedezése végett a megkereső bíróságok által előlegek küldendők.

A közbiztonsági közegek a nyomozat alatti szökevényeket saját kerületük határain kívül is üldözhetik s letartóztathatják, a letartóztatottat azonban azonnal kötelesek a letartóztatási hely rendőrsége elé vezetni.

A tizenharmadik fejezetben foglaltatik azon szabályok, melyek a bíróságok üléseinek nyilvánosságát s különösen az ülések tartama alatt a rend és csend fenntartását tárgyzazzák (Oeffentlichkeit und Sitzungs-politzi).

A bíróságok előtt tartatni kellett tárgyalásoknak, s azok alapján az ítéletek kihirdetésének nyilvánosan kell történni. Az ügy feletti tanácskozás és szavazás zárt. A közrend biztosítása, vagy erkölcsi tekintetek miatt azonban a körülményekhez képest jogosítva van bármely bíróság a tárgyalás egész, vagy részleges tartalmára zárt ülésben járni el, s házassági ügyek tárgyalásánál nyilvánosságnak egyáltalában nincs helye.

A nyilvánosság kizárása ugyancsak zárt ülésben képezheti tanácskozás és elhatározás tárgyát, de az az iránti határozatnak nyilvános ülésben kell kihirdettetni.

Nyilvános ülésekre bebocsátatást nem igényelhetnek a serdületlenek, s egyáltalában azok, kik polgári jogokat nem élvezhetnek. Az ügy által érdekelt egyes egyéneknek azonban az előlül még zárt ülésekbe is engedélyezhet bebocsátatást. Az ülések tartama alatt a rend fenntartása iránt az előlül intézkedik, kinek rendelkezéseit mindenki követni tartozik. A rendetlenkedők, s engedetlenek kivezethetnek, sőt a körülményekhez képest azonnal 100 márk pénz, vagy három napi fogság-büntetésben elmarasztalhatók, s az az iránti határozat ellen felebbvitelnek, vagy panasznak helye sem lévén, az azonnal végrehajtható. Az egyes bírák hasonlólag járhatnak el az elüttük folyamatban levő tárgyalások alkalmával. Az e tekintetbeni intézkedések azonban a tárgyalásokról vezetni kellett jegyzőkönyvekben följegyzendők.

Ha pedig valamely bírósági ülés tartama alatt egy, a büntető törvénykönyv értelmében büntetendő eselékvény követtetik el, az arról fölvetett jegyzőkönyv, s ha szükséges, a letartóztatott tetteivel együtt az illetékes bírósághoz átszolgáltatandó.

A tizennegyedik fejezet tárgyzazza a hivatalos ügykezelési nyelvet (Gerichtssprache).

Általában véve a hivatalos nyelv a német.

Ha az ellátás alatt levő ügyekben érdekeltnek nem bírják a német nyelvet, azok mellé tolmács alkalmazandó. Más, mint német nyelven kihallgatások s nyilatkozatok jegyzőkönyvre nem vehetők.

Siketektől, némák-, vagy siket-némáktól, a menyinyibee velük írásban nem közlekedhetni, az elüttük szokásos jelbeszéd igénybevételével ahoz értő közbejöttével vétetnek be a nyilatkozatok.

Az esküteléltre utalt egyének, ha a német nyelvet nem bírják, az esküt anyanyelvükön teszik le, minek hűségeért a tolmács felelős.

A tizenötödik fejezet tárgyzazza a bíróságok üléseiben tartandó tanácskozások menetét, valamint a szavazatadást (Berathung und Abstimmung).

Bármely bíróság üléseiben csak annyi bíró vehet részt, a hányanak jelenléte a törvény értelmében szükséges. Hosszu tartamu tárgyalások eseteiben azonban az előlül jogosítva van segédbírákat is meghívni az ülésebe, a kik a rendes bírákat a körülményekhez képest felválthatják.

A tárgyalást s a tanácskozást az előlül vezeti, s az veszi számba a szavazatokat is, és az egyhangu vagy absolut többség szerinti szavazatok tartalmához képest mondja ki a határozatot. A szavazást visszaútasítani, vagy megtagadni sem a bíró, sem az esküdt nincs jogosítva. A bíróságok tagjai szolgálatidejük, a kereskedelmi törvényszék és vegyes bíróságok tagjai életkoruk szerint a fiatalabbakon kezdve, az esküdték kisorsoltatásuk rendje szerint, az elnökök pedig utoljára szavaznak.

A tanácskozás és szavazás menete egyáltalában hivatali titkot képezvén, annak közlése tilos.

A tizenhatodik és utolsó fejezet szerint minden évben hat heti tartamu és pedig junius 15-től aug. 31-éig törvényszünetnek kell lenni (Gerichtsferien). A szüneti idő alatt is azonban ellátásoknak, s határozatoknak kell történni:

1) bűnügyekben;

2) börtönügyekben;

3) mérték és vásári ügyekben;

4) haszonbérleti helyiségek átadása s kiürítése iránti ügyekben;

5) váltóügyekben;

6) a már megkezdett s feltartóztatott építészeti ügyekben.

A végrehajtások és csőd iránti eljárásra a szünet semmi befolyással nem lehet.

Mindezekon kívül a mennyiben a késedelem miatt veszély, vagy tetemesebb hátrány bekövetkezésétől tartani, a bíróságok előlül jogosítva vannak a fölemlített ügyek mellett, a körülményekhez és belátásokhoz képest, a törvény korlátai között másnemű ügyekben is ellátások eszközzése iránt intézkedni.

Ezek azon irányelvek és intézkedések, melyeken a német birodalmi új bírósági szervezet iránti törvényja-

vaslat rendszere alapszik. Annak törvényerőre emelése illetőleg életbeléptetése, s azzal kapcsolatban ugy az átmeneti intézkedések, valamint az egyes országokban a körülményekhez képest szükségeltető póttintézkedések iránt egy külön törvényjavaslatban van gondoskodva, mely javaslat 14 §-ból áll. Ebben leendő meghatározva az időpont, melyben az új bírósági szervezet iránti törvény a birodalomban életbeléptethetik, s az annak életbeléptetését követni kellett különleges intézkedés irányára.

Dr. Székely József,
királyi főügyészi helyettes.

Hirrovat.

— **Királyné ő Felsége** Sattetotban közelebből lováról lebukván, néhány napig vala kénytelen ágját őrizni; de már csaknem teljesen jobban van alattvalóinak legőszintébb öröme.

□ **Deák Ferenczet** f. hó 23-án már heted izben választák meg Budapest belváros országgyűlési képviselőjének, s ezúttal a nagy hazafi, daczára, hogy még mindig gyöngéledik, el is fogadta a kegyeletes megtisztelés ezen kitűnő nyilvánítását. Adja az ég, hogy a köztisztletben álló férfit mihamarább a törvényhozók munkás sorában üdvözölhessük.

— **Necrolog.** Özvegy bethleni gróf Bethlen Domokosné, szül. zabolai gróf Mikes Sarolta a maga és fia: bethleni gróf Bethlen Károly; ipa: legid. bethleni gróf Bethlen János; zabolai gróf Mikes Károly; testvérek: bethleni gróf Bethlen Géza, ennek gyermekei; bethleni gróf Bethlen Béla; legifj. bethleni gróf Bethlen János, ennek gyermekei; és legifj. bethleni gróf Bethlen Sándor; valamint számos rokonok és barátok nevében mélyen megsomorodott szívvel jelenti hön szeretett férjének: bethleni gróf Bethlen Domokosnak élte 36-ik, boldog házasságuk 13-dik évében f. hó 19-kén reggeli ötödfél órakor rövid szenvedés után történt gyászos kimúltát. A boldogult hült tetemei f. hó 21-én d. u. 4 órakor O.-Teleken tartandó gyász-istenisztelet után fog-nak örök nyugalomra tétetni. A rokonok, barátok és mindazok, kik az elhunytat közelebből ismerték, benne az ernyedetlenül szorgalmas, gondos atyát, a lovagias férfit, a hazáját hön szerető, érte hűség nélkül buzgalommal működő hazafit becsülték. Oh! de a közrésztől nyert legbecsesebb vigasztalás is mily keveset töröl le a kiapadhatatlan fájdalom könyveiből, midőn a korán sirba szállott érdemeiről tanuskodik. — O.-Telek, 1875. szept. 19 én.

○ **Budapest**en e hó 22-kére virradólag éjjel a Gregersen-féle fagyár leégett s a kár 350 ezer forintnyra megy; a gyár azonban 300 ezer forintig biztosítva volt.

○ **Pekri Dénes** küllőmegyei szolgabíró az elene választási visszaélések miatt emelt vádak alól fölmentetett a megyei közgyűlés által a mennyiben ellene a fegyelmi vizsgálat el nem rendeltetett, s hivatalába — melyből föl vala függesztve — visszahelyeztetett; a vizsgálati iratok azonban az illetékes kir. törvényszékhez tétettek át.

○ **Blaháné**, a legjelesebb népszínmű-énekesnő esküvéje Söldös S. hevesmegyei gazdag fiatal földbirtokossal f. hó 20-án a fővárosban nagy fénynyel és nagyszámu diszes közönség jelenlétében történt meg.

— **A hamisított bor** fölismerésére egy német tudós „csalhatatlan“ és semmi költségbe nem keüő módot talált fel. Végy egy palaczkot, töltsd meg a vizsgálandó borral, dugd be a palaczk száját hüvelykujjaddal, fordítsd meg, s ily helyzetben mártsd a palaczkot egy vízzel telt edénybe. Várj egy pár pillanatig, s miután a víz megszűnt hullámozni, vigyázva húzd ki ujjadat a palaczk nyílása alól. Ezután tíz percig hadd benn a felfordított palaczkot a vízben. A víz nem fog a palaczkba behatolhatni; de az esetre, ha a bor hamisított, a palaczk egész tartalma ezechhez hasonló savanyuságot fog nyerni, míg valódi nem hamisított bor megmarad eredeti minőségében.

○ **Mint halljuk** a közeli falvákban napirendre kezd jöni a dohánycsempészet, s csak közelebből is egy csempész két marháival és szekerével fizette meg tiltott úton való nyerészkedésének árát. Valóban, ha már a törvénytisztelet nem, legalább a büntetéstől (az igen-igen érekeny büntetéstől) való félelem vissza kellene hogy tartóztassa a gondatlan üzérkedőket.

Törvénykezés.

A maros-vásárhelyi m. kir. ítélő tábla nyilvános ülésében az 1875-dik évi szept. 27-én és következő napjain következő ügydarabok adatnak elő:

I. Osztály. I. Tanács polgári ügyekben.

Ferencz Károly r. b. által.

A hodosi g. e. egyház község a gr. és b. Bánffy család e. tulajdonjog, Horváth Elek gr. Bánffy Miklós s t. e. 88 darab arany s jár., Mihály András Mihály Sámuel e. fekvőségek Porcesd községe N. Talmács községe e. havasrész tulajdon, Máté Dániel özv. Miklós Károlyné hagy. e. köteleesség teljesítése, B. Nopcsa László esődtömege urb. kárp. kintal, Sándor Gergelyné Barcsai Mária Steiner Sámuel hagy. e. 10,000 frt átkeblezés, özv. Szalánczi Sámuelné Szalánczi Borbára ellen vételár felosztása iránti perök.

Csergedi János r. b. által.

Magadann Juonné Vladu Vaszilie e. szerződés elismerése, Zsula János Gagyí Samu e. szerződés teljesítése, Csugudeanu Miklós Prodes Constantin e. 720 frt, Tebán Petru Comann Nicolai e. két ökör, Coman Costea s társa Serbu Vaszilie s t. e. 72 frt, Musnai Samu Marcu Vaszilie e. 10 frt, Modoresa Jakab Modoresa Bukur e. 207 frt 86 kr., Arkosi Jánosné Szabó Juliánna e. 157 frt 50 kr., Virágh Gergelyné özv. Czerán Jakabné e. 45 frt, Székely Zsigmondné Vilka Sámuel s t. e. 37 frt, Deremus Juon Rajka Izaila s t. e. som. vh., Márkos Naftalia Repede Vaszilie e. 30 frt iránti perök.

Dr. Endes Gábor r. b. által.

Décs város majorsági pénztára Pecsí Imre s t. ellen 546 frt, Muha Mátyás Décsi Ferencz s t. e. 485 frt, Paczalka községe Csorlya Tanaszia e. zárlat, Dobrán Filip s társai Morár Ignát e. fekvők, Keresztes Péterné Keresztes Dániel e. fekvők, A telonialis alap gr. Tholdi Sámuel örökössei e. 500 frt, Zöld Rózália Zöld Ferencz e. végrendelet érvénytelenítése, Kovács I. János Váradi Antal s társai e. átkeblezés, Ruzs Juon s t. Ruzs Vaszilie s társai e. birtokkiigazítás, Fegyverneki Sándor gr. Lázár Mórné ellen zálogjogkeblezése, Sallak Eszter Gajzágó Antal s társa e. igényper, Volf Veisz Moldován Aniszia s t. e. 50 frt iránti perük.

Décsi Farkas r. b. által.

Szőrcsei Andrásné Kurta Zsigmond s társai e. tulajdon igényper, A szabadi unitária egyház Nagy Simon e. 352 frt 61 kr, Imre István s társai Bartha Miklósné e. telekkönyvi ügye, Oauka Nikuláj s társai Gligor Juon s társai e. telekkönyvi ügye, Demeter Béla Makrai Ló-

rincz e. vételár felosztása, Hersch Salamon Schmidt Mihály e. 6700 frt, B. Rotenthal Henrichné Diamantenstein Simai e. bérlet kiürítés, Mirese Dénes gr. Teleki György e. Fodor Károly felebbezés i. perök.

Pogány Károly r. b. által.

Borbát Antal Szeremley Lajos e. 260 frt haszonbér hátrálék, Incze és Márk Babuczí birtokosok Macskésán Stefán s társai ellen 296 frt kártérítés, Toroczkoí Kővári Izsák Hidasi Flóra e. kötelezettség teljesítése, Alsó-fülei Gisa Katalin Bunian Jósif e. birt. háb., Popa Petru Popa Prekup e. adósság, Zsoldin Ana Bogdenu Pável e. 64 frt 12 kr. s járuléka, Az aljárak róm. cath. egyház Suciu Jakab e. 470 frt s jár., Baló János Unger Lajos e. haszonbéri hátrálék megfizetése i. perök.

Illyés Károly pót bíró által.

Goró Lajos Eisenberger Lipót s t. e. igényper, Sala István Sala József e. 5 frt, Geumlea Juon Apór Albert s t. e. igényper, Bugnár Zacharia Achim Sandru e. birtokháborítás, Gellner János Theisz Bartholome e. 45 frt 80 kr., Köpe István Ciocu Juon e. 240 frt, Theisz János Reich Gyula e. 11 frt 34 kr., Faragó Simon Csorba István e. birtokháborítás, Kappel Noé Brencsán Albert ellen som. yh., Török Sándor Pap Tódor e. mesgye igazítás, Rác Parthenia Káptalan Ferencz e. 103 frt i. perök.

Felelős szerkesztő:

KUTI ALBERT.

Budapest, a lipótvárosi templomtéren.

27

kros árúcsarnok
alapítójánál
található a legolcsóbb
bevásárlási forrás.

Legújabb
női
ruhakelmék 27!

Ugyanott újonnan érkezett mindennemű legdivatósabb ruhakelmék és minden e szakra vágó szíkek bémulatos olcsó áron, azaz csak 27 krajczárért árusítanak. Vidéki rendelvények pontosan teljesíthetnek. Képekre készítenek bármilyen ingyen és díjmentesen.

CSUPÁN CSAK LÖBL FRIGYES-NÉL

BUDAPESTEN,
lipótvárosi templomtéren, a

Mintak kívánatra bárhova ingyen es bementve.

Vidéki rendemények elkismeretesen eszközölhetnek.

(139)

(4-20)

(141)

(3-3)

Még csak 8 napig tart A BORSÓDI DEMETER-féle ÜZLET VÉGELADÁSA.

A nagyérdemű közönséget figyelmeztetjük e rövid időt még felhasználni és szükségleteit fedezni, mert

**később ily olcsó árak mellett
nem lesz alkalma vásárolhatni.**

**Oktober 1-től kezdve az üzlet újon-
nan átalakítva rendes árakkal to-
vább folytattatik.**

M.-Vásárhelytt, 1875. szeptember 16-án.